

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen heeft op 27 juni 2022 **de heer De Muinck** als getuige gehoord.

Voorzitter: Van der Lee

Griffier: Israel

Aanwezige leden van de commissie: Van der Graaf, Kat, Kathmann, Kwint, Van der Lee en Tielen.

Aanvang 10.01 uur.

De **voorzitter**:

Goedemorgen. Welkom hier bij de parlementaire enquête naar de aardgaswinning in Groningen. Vandaag is de eerste dag in de eerste week van in totaal zeven verhoorweken. Het zullen vast zeven intensieve en informatieve weken worden.

Vandaag is als eerste aan de orde het verhoor met de heer Herman de Muinck. Ik verzoek de griffier om de heer De Muinck binnen te geleiden.

(De griffier geleidt de getuige naar zijn plaats in de Enquêtezaal.)

De **voorzitter**:

Goedemorgen. Van harte welkom, meneer De Muinck, hier in aanwezigheid van de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen.

De heer **De Muinck**:

Dank u wel.

De **voorzitter**:

60 jaar gaswinning heeft Nederland veel gebracht, maar kent zeker voor gedupeerden schaduwkanten. De commissie onderzoekt hoe deze schaduwkanten hebben geleid tot het besluit de gaswinning in Groningen te stoppen. Wij willen weten hoe de besluitvorming op cruciale momenten is verlopen en hoe de publieke en private partijen samenwerkten bij de aardgaswinning. Wij onderzoeken de aardbevingen en de ontwikkeling van kennis daarover, de afhandeling van schade die veroorzaakt wordt door de

bevingen en het proces van het versterken van gebouwen in de provincie Groningen.

Vandaag zal de commissie een aantal inwoners horen die goed weten wat het betekent om schade te hebben aan hun huis als gevolg van aardbevingen.

Meneer De Muinck, nogmaals van harte welkom. U woont tegenwoordig in Drenthe. Uw huis stond in Groningen. Daar gaat u ons straks vast meer over vertellen. U wordt gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U heeft ervoor gekozen de eed af te leggen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen. Ik verzoek u te gaan staan.

(In handen van de voorzitter legt de heer De Muinck de eed af.)

De **voorzitter**:

Dank. U mag weer gaan zitten. Dan staat u nu onder ede. Het verhoor met u zal worden afgenomen door de leden Barbara Kathmann en Hülya Kat. Het kan zijn dat Peter Kwint aan het eind ook nog een aantal vragen aan u zal stellen.

Ik zal ook nog even de andere leden van de commissie aan u voorstellen. Ter rechterzijde van mij zijn dat Judith Tielen en Stieneke van der Graaf. Anne Kuik is ook lid van de commissie, maar zij heeft twee weken geleden een dochter gekregen en zal niet deelnemen aan deze eerste verhoorweek.

We gaan het verhoor met u starten. Ik geef eerst het woord aan Barbara Kathmann.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Meneer de Muinck, u heeft als kind het begin van de gaswinning in Groningen helemaal meegemaakt en later ook zelf ervaren hoe de gaswinning tot een probleem is geworden. Vanochtend willen we vooral met u ingaan op uw persoonlijke ervaringen met de aardbevingen als gevolg van de gaswinning, bijvoorbeeld bij de afwikkeling van de schade en de compensatie van de waardedaling van woningen.

We beginnen helemaal bij de start van de gaswinning. Ik wil u vragen om ons even mee te nemen naar 1959, het jaar van de eerste gasvondst door de NAM. Hoe oud was u toen?

De heer **De Muinck**:

Ik was toen 10 jaar.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

10 jaar. Hoe kwam het eigenlijk dat u getuige was van die eerste gasvondst?

De heer **De Muinck**:

Ik ben een bakkerszoon. Mijn vader was bakker-bezorger in Hoogezand. Ik hielp mijn vader mee met brood bezorgen. Dat betekende dat ik tussen de middag uit de lagere school mijn vader opzocht waar hij was. Ik kreeg dan twee matten aan het stuur met broden en dan bediende ik verre klanten met broden. Een verre klant was een arbeiderswoning van boer Boon in Kolhalm. Boer Boon woonde zelf in Hoogezand, maar had een nieuwe schuur gezet op zijn land in Kolhalm, op de grens van Hoogezand/gemeente Slochteren. In het voorjaar van 1959 ... Ik fietste dus met die matten aan het stuur naar die arbeiderswoning en toen werd ik tegengehouden door mensen van de NAM. Ik wist helemaal niet dat dat mensen van de NAM waren, maar ik zag wel allemaal vrachtwagens met materieel. Zij zeiden: wat moet jij hier? Ik zei: nou, ik moet broden bezorgen bij die woning daar. "Nou, ga maar gauw broden afleveren en dan snel weer weg." Ze bouwden daar een boortoren op. Ik vroeg: wat gebeurt hier dan? "We boren hier naar gas", werd mij verteld. Nee, "naar olie".

Ik ging al die weken daarna natuurlijk wel broden bezorgen bij die klant. Ik zag die mensen daar allemaal aan het werk op die boortoren, die inmiddels opgebouwd was. Tot ieders verbazing kwam er uiteindelijk gas naar boven, en geen olie. Dat was ook voor de mensen in de omgeving toch wel verrassend. Wij woonden vlak bij waar de eerste gasboring was. "Slochteren I" werd dat genoemd. Daar woonden wij vlakbij en 's avonds kon ik als kind de hele reeks van De Kameleon lezen bij het schijnsel van de vlam van de boortoren, de affakkelvlam van het gas. Want er was een enorme druk en die moest afgefakkeld worden. Ik heb zelfs gehoord dat mensen in Groningen de verlichting gewoon konden zien. Dat was eigenlijk een wereldwonder.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dus u zat er echt met uw neus bovenop, zowel thuis als wanneer u brood rond ging brengen. Hoe heeft u dat toen allemaal vast kunnen leggen? U was 10 jaar.

De heer **De Muinck**:

Ik had een Kodaktoestelletje gekregen van mijn ouders, een tweedehands toestelletje. Ik maakte daar foto's van. Dat mocht niet altijd. Ze vonden het maar lastig dat ik daar zo dichtbij moest komen om die broden af te leveren, maar goed. Ik dacht wel van: hier gebeurt iets wat we nog niet eerder hebben meegemaakt en dat moet je eigenlijk nu wel vastleggen. Het gekke is dat ik nooit heb vastgelegd dat die woning is afgebroken. Vrij vlot nadat die boortoren daar gas had aangeboord, werd het als onveilig gezien. Die woning stond vlak bij die boortoren.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

En dat was die woning waar u brood ging brengen. Daar woonde een gezin.

De heer **De Muinck**:

Ja. En dat wat was wat we in Groningen "een dikke klant" noemen, want elke keer was het wel twee matten met broden brengen. Het was een groot gezin. Een of twee jaar na de eerste gasvondst is dat huisje afgebroken. Daar ben ik wel van geschrokken, eigenlijk. Je kende die mensen, je was vertrouwd met de gang van zaken. Die mensen moesten daar weg. Ik denk dat boer Boon daar wel een goede compensatie voor heeft gekregen, maar achteraf gezien was het zeker voor mij de eerste ervaring. Dit is de eerste woning die door de gasvondst ... Voor iedereen was dat wel een zegen, hoor, ook voor de bakkers, want met met turf en steenkolen gestookte ovens was het vrij vlot daarna, toen gas ook bij de bakkerijen en de woningen aangesloten werd via een leidingennet, afgelopen. Iedereen vond dat ... Behalve de kolenboeren en de turfschippers, die vonden het niet zo leuk. Daarvoor in de plaats kwamen eigenlijk de olie- gasboeren. Achteraf heb ik wel gezien, van: het is een vooruitgang, maar voor die mensen -- de kolenboeren en de mensen die toen van de turf moesten leven -- is het een achteruitgang.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Maar in het begin werd het dus eigenlijk wel als een zegen gezien.

De heer **De Muinck**:

Ja.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

U heeft het allemaal vast kunnen leggen met dat ene huisje. Achteraf was het wel cru eigenlijk, dat zo'n gezin moest wijken, zegt u. Maar de overall gedachte was: we moeten misschien ook wel blij zijn. U heeft het

vastgelegd, maar later heeft u veel meer vastgelegd van gezinnen. Hoe ging u eigenlijk te werk bij dat vastleggen?

De heer **De Muinck**:

Na mijn studie aan de ALO zijn wij in 1978 met ons gezin verhuisd van Haren naar Slochteren. We hadden daar een vrij nieuw huis gekocht. Dat ging allemaal voortreffelijk. Ons gezin is daar grootgebracht. Wij hebben daar 35 jaar gewoond. Ik kreeg eigenlijk een beetje het gevoel van "het gaat niet allemaal goed". Ik legde met dia's heel veel vast in de omgeving en kwam bij boeren langs om het hele boerenleven vast te leggen. Dan gaf ik daar lezingen over voor de landbouworganisaties in de gemeente Slochteren. Ik hoorde dan wel van die boeren: "De Muinck, most es kieken". Dan moest ik even mee: "Wiet jie wat doarvan?" Ik zei: ik heb daar geen verstand van. Maar ik zag wel dat er scheuren in de muren van de grote boerderijen kwamen en dat sommige muren gingen uitwijken.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Over welk jaar hebben we het dan?

De heer **De Muinck**:

Dan heb ik het over de jaren 1980 tot 1990.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Toen was u dus aan het vastleggen en de mensen aan het spreken.

De heer **De Muinck**:

Ja, in die periode heb ik heel veel lezingen gehouden over dit gebied en ook over de gaswinning. Ik had intussen ook heel veel dia's geschoten van nieuwe leidingen die aangelegd werden, van werkzaamheden van Nacap, van Henk Koop, die het leidingenwerk moest verzorgen. Die boeren hadden als er leidingen door het land getrokken werden, op zich helemaal geen klachten, want ze werden goed gecompenseerd door de NAM. Dat was het niet. Alleen, ze zagen wel dat er aan hun boerderijen de nodige schade ging ontstaan.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Hoe keek men dan eigenlijk tegen die gasvondst aan? U zegt: toen, in de jaren tachtig, was het "kom 'ns even kijken; hier zitten de scheuren". Maar hoe keek men tegen de gasvondst aan in Groningen in zijn geheel?

De heer **De Muinck**:

Die gasvondst werd natuurlijk wel gezien als ... Ik denk niet dat er toentertijd al pinautomaten bestonden, maar het werd wel gezien als een pinautomaat. Uit die pinautomaat trokken de olieboeren en de Staat genoeg geld, maar de Groningers zelf merkten daar eigenlijk niets van. Groningen had in die tijd nog wel een Fré Meis, die opkwam voor de provincie. Er ging steeds meer industrie verloren. De strokartonindustrie verdween. Alles trok, toen al, in die tijd, naar het Westen -- niet alleen werkgelegenheid, maar ook mensen die afgestudeerd waren in Groningen. Ze kwamen met hun studie veel beter in het Westen aan de bak dan in Groningen. Er was dus wel iets van: wij zijn hier een beetje een gebied dat achtergesteld wordt en wat krijgen wij nu terug van de gasvondst die hier in Groningen heeft plaatsgevonden? Dat merkte je wel. Ik kwam met heel veel mensen in gesprek. Ik heb bijna 40 jaar in Groningen in het voortgezet onderwijs gezeten. Je hoorde dat ook van collega's. Die waren ook uit de provincie. Ik kreeg toen al te maken met een collega Nederlands die in Bedum woonde en op een gegeven moment uit de oude boerderij moest die hij had gekocht. Want het was niet meer veilig. Dan komt het wel heel dichtbij. Dat hoorde je ook in de docentenkamer: tjongejonge, dat is niet best. "Nou ja, ruimhartige schadevergoeding", werd er gezegd, al in die tijd. Nou, vergeet het maar! Dat heeft bij heel veel mensen in Groningen toch wel kwaad bloed gezet, omdat men eigenlijk niet gehoord is, van: wat is er gaande?

Daar komt nog iets bij. Ik had in die tijd via het onderwijs af en toe vergaderingen. Toen had ik contact met Meent van der Sluis uit Assen. Dat was eigenlijk de eerste man die, als aardrijkskundeleraar ...

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Daar komen we zo uitgebreid op terug.

De heer **De Muinck**:

Heel goed, dat wil ik heel graag.

Mevrouw **Kat** (D66):

U vertelde net over die lerarenkamer waar u hoorde dat een collega-leraar problemen had met de gaswinning, met de veiligheid. Wat waren de eerste verhalen die u hoorde van mensen die zich zorgen maakten over de gaswinning?

De heer **De Muinck**:

De eerste verhalen hadden eigenlijk allemaal dezelfde strekking: dit overkomt ons en we hebben er niet om gevraagd. En: wij verwachten nu dat niet alleen de lusten door de NAM worden gedragen -- dat was degene die het gas won -- maar ook de lasten. Als je daarover bij de NAM aan de bel trok, werd er niet thuis gegeven. Dat heeft mij verbaasd, want in diezelfde tijd had de NAM al wel een compensatie voor aanpassing van waterwerken. In diezelfde tijd konden de provincie en de waterschappen bij de NAM een vergoeding krijgen. Bodemdaling was eigenlijk al een beetje een gewenning in Groningen. Heel veel boeren wisten ook wel: hé, het land gaat zakken. Hoeveel? Dat kon de NAM ook niet zeggen. Ter geruststelling zeiden ze aan het begin: "Het is een platte bodemschaal. Zo moet je het zien. Dat levert geen schade op."

Mevrouw **Kat** (D66):

Over welke periode heeft u het dan?

De heer **De Muinck**:

Wat zegt u?

Mevrouw **Kat** (D66):

Over welke periode heeft u het dan?

De heer **De Muinck**:

Dat was in de periode van 1970. Het eerste Kamerlid dat daar officieel over gesproken heeft, heeft dat al in de zestiger jaren gedaan. Dat was Biewenga. Die heeft vragen gesteld. Die werd ook gerustgesteld. In 1971 heeft ons prominente D66-Kamerlid, ehm ...

Mevrouw **Kat** (D66):

Jan Terlouw.

De heer **De Muinck**:

Jan Terlouw, ja. Die heeft toen ook wel vragen gesteld. Achteraf heeft-ie wel gezegd: wij hebben toen ook al niet goed doorgevraagd. Ik sluit nog even af met Jan Terlouw. Ik heb gelezen in het boek De gaskolonie -- daar staat een interview met hem in -- dat hem gevraagd werd: wat verwacht u nou als er een parlementaire enquête komt over die aardgaswinning? Toen zei hij: daar verwacht ik niet te veel van, want het is een collectieve verantwoordelijkheid geweest en dat betekent dat niemand verantwoordelijk wordt gesteld. Toen

ik dat las, dacht ik: met deze verklaring ga ik niet in zee. Ik zal u ook verklaren waarom. Als mensen kunnen nadenken -- en dat kunnen we hopelijk allemaal, anders zat je ook niet in de Kamer -- dan kun je ook onderscheid maken tussen wat goed en kwaad is. Als je ziet dat mensen de dupe worden van waar wij allemaal van genoten hebben en nog steeds van genieten, de gaswinning, dan mag je ook verwachten dat de mensen die daarvan de lasten op hun bordje krijgen, mee beschermd worden voor de kosten. Was dat al vroegtijdig gebeurd, dan ben ik ervan overtuigd dat er nu nog steeds keurig netjes gas gewonnen had kunnen worden. Maar doordat het niet gebeurd is, is er zo'n weerstand bij de gedupeerden, dat je kunt stellen: we hebben zelf ons eigen graf gegraven als olieboeren, maar ook als Staat, want we hadden daar veel eerder kunnen optreden.

Mevrouw **Kat** (D66):

We komen daar straks uitgebreid op terug. U noemde daarnet de naam van Meent van der Sluis.

De heer **De Muinck**:

Ja.

Mevrouw **Kat** (D66):

Maar wat weet u over Willem Meiborg senior?

De heer **De Muinck**:

Willem Meiborg senior had al in 1963 een vooruitziende blik. Die zei in toen nog het Nieuwsblad van het Noorden, nu het Dagblad van het Noorden: "Mensen, we mogen blij zijn dat er gas is gewonnen, heel veel gas. Maar bedenk wel: de bodem gaat ook werken, met bodembeweging ..." -- in dit geval had hij het over bodemdalingen -- "... en dat kan tot gevolg hebben dat er schade ontstaat. Dus ga een schadefonds instellen, net zoals in Noorwegen, want je weet niet wat er verder achter weg komt." Nou, dat was niet nodig. De politici toen vonden het niet nodig. Dat heeft ook ermee te maken gehad dat De Pous, die volgens mij toen de minister van Economische Zaken was, er nog wel enig idee bij had, maar Jelle Zijlstra, die volgens mij minister van Financiën was, het maar niks vond, want hij dacht: dan gaat Economische Zaken straks ook nog met een eigen geldfonds aan de haal en dat hoort onder mijn beheer. Dus zelfs Jelle Zijlstra ... Wij zeggen vaak: waar we heengaan, Jelle zal het wel zien. Maar die had het toen eigenlijk mis. Die had toen moeten zeggen: ja, dat is een heel goed idee.

Mevrouw **Kat** (D66):

Wat deed de NAM met de uitspraken, de waarschuwingen van Meiborg?

De heer **De Muinck**:

De NAM zei: die bodemdaling, dat heeft niet zoveel om de hakken, maar het daalt wel. "Hoeveel dan?", werd er dan gevraagd. "Nou, 30, 40 centimeter, maar dat is wel op te vangen." En dat gaat heel geleidelijk, werd er toen gezegd. Nou, er zijn nog wel verschillende resultaten aan te wijzen waaruit blijkt dat het niet geleidelijk is gegaan en dat het ook verder is gegaan. Maar goed, zoals ik zei: Provinciale Waterstaat merkte het doordat de dijken mee zakten, dus die moesten aangepast worden. Er werd door de NAM gewoon geld betaald voor de dijkverhoging. Zo hoort dat ook, vind ik. En ik had ook verwacht dat als je dan als particulier met schade komt en je aan kunt tonen dat het met de gaswinning te maken heeft, het volgens dezelfde lijn zou gaan. En dat is niet gebeurd.

Mevrouw **Kat** (D66):

Twintig jaar later wijst geograaf dr. Meent van der Sluis ook op de negatieve gevolgen van de gaswinning. Wat kunt u ons vertellen over zijn bevindingen rondom bodemdaling en gaswinning?

De heer **De Muinck**:

Over zijn bevindingen?

Mevrouw **Kat** (D66):

Ja.

De heer **De Muinck**:

Eind '86, rond kerst, was er een stevige serie bevingen rond Assen, waar hij woonde. Hij heeft sociale geografie gestudeerd. Hij was aardrijkskundeleraar. Nou, die weten echt wel iets over wat er in de grond bezig is. Ik heb van mijn aardrijkskundeleraar altijd geleerd: in Nederland komen geen aardbevingen meer voor; dat gebeurt bij Griekenland en dat soort landen, want het heeft met aardplateaus te maken en wij zitten midden op zo'n aardplateau, dus we hoefden ons als kind geen zorgen te maken over aardbevingen. "Nou," zei Meent toen ik 'm dat vertelde, "ik denk dat dat wel altijd het verhaal is geweest, maar dit zijn geen natuurlijke bevingen, maar bevingen ten gevolge van de gaswinning. Dat betekent dat het door mensen veroorzaakt wordt." Toen zei ik: hoe kijkt u daartegen aan? Hij zegt: de NAM, eigenlijk een samenwerking van Shell en ExxonMobil, dat zijn mensen

die maar één visie hebben, en dat is zo veel mogelijk olie en gas boren, want dat levert winst op. Zo gauw je komt met een aanwijzing dat er ook lasten aan verbonden zijn, geven ze niet thuis. Ik zei: hoe kijkt u er dan tegen aan dat de overheid dat toch uitbesteedt aan deze maatschappijen? Hij zei: dat is een underground lobby. Ik vergeet die woorden nooit weer. Ik zeg: wat bedoel je daarmee? Hij zegt: "Dat is een samenwerking. Die zitten bij elkaar op schoot. Ik kom daar niet doorheen." Hij zegt: ik heb niet alleen met de NAM als tegenstander te maken, maar ook met de overheid, want die zeggen ook "jij bent een fantast". Hij zegt: maar ik laat me niet als fantast wegzetten, want ik weet zeker dat ik het bij het rechte eind heb.

Dat heeft 'm altijd achtervolgd. Dat heeft 'm zelfs zozeer achtervolgd -- ik heb hem meerdere keren ontmoet -- dat ik bemerkte: dit doet wat met een mens. Als je geen gehoor krijgt voor wat je beweert en je denkt dat je toch wel iets zinnigs te vertellen hebt, dan gaat dat aan je kleven. Dat heb ik ook gemerkt bij heel veel mensen die later geconfronteerd werden met schade. Die zeiden: dit heeft zeker te maken met de gaswinning in onze omgeving, maar wij worden niet gehoord. Dat is ook de stressfactor die heel veel mensen in Groningen op het ogenblik bij zich dragen. Dat gaat mij aan het hart. Dan denk ik: waarom is er niet geluisterd naar deskundigen als Willem Meiborg, Meent van der Sluis en zelfs in 2012/2013 Jan de Jong, de opperman van Staatstoezicht op de Mijnen? Die zeggen toch niet zomaar even met de natte vinger: we moeten echt de gaswinning op een veilige en verantwoorde manier proberen te regelen; een hoge gaswinning, gasproductie in een jaar levert alleen maar meer bevingen op, en hoe sneller de gasproductie gaat, hoe zwaarder die bevingen? Dat is een heel logische kettingreactie. Dat daar door deskundigen van de NAM niet serieus op in gegaan is, begrijp ik niet. Ik begrijp dat niet als je zegt: we zijn een onderneming die maatschappelijk onderneemt, verantwoord onderneemt. Dan ga je ook luisteren naar dit soort geluiden. Maar die geluiden werden onder tafel geveegd.

Mevrouw **Kat** (D66):

Dan wil ik even met u naar uw persoonlijke situatie. U heeft zelf ook de gevolgen ondervonden. U heeft last gehad van schade aan uw woning -- toen had u een jarenzestigwoning -- als gevolg van gaswinning. Wanneer had u zelf voor het eerste te maken met schade?

De heer **De Muinck**:

Wij bemerkten het eind 1980, dus begin 1990. We hadden een herenhuis

met een grote schoorsteen erop. Die architect heeft dat waarschijnlijk in die tijd belangrijk gevonden: een zware, stenen schoorsteen. Toen onze kinderen groter werden, vroegen ze: mogen we ook op zolder een kamer? Ik kan dat wel. Ik zeg: nou, dan gaan we dat doen. Die jongens werden ouder. Toen bekeken we dat en zagen we dat die schoorsteen eigenlijk helemaal was losgescheurd van z'n plateau. Toen we dat huis kochten, was dat niet zo. Dus wij dachten: hoe bestaat dat?

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Had u een idee? Hoe bestaat dat en hoe is dat zo gekomen?

De heer **De Muinck**:

Hoe is dat nou zo gekomen? Toen ik daarover ging reclameren bij onze verzekering, de opstalverzekering, zei die man: u heeft zeker een antenne aan de schoorsteen hangen? Ik zeg: nee, het is een vrijstaande schoorsteen. Nou, dan kom ik toch kijken, zegt-ie. Toen zei hij: ik ben ook al bij een aantal boeren geweest in de omgeving; ik zou maar eens bij de NAM informeren of het ook met de gaswinning te maken kan hebben. Hij zei: die stenen zijn een zwaar gewicht boven een huis en er is de massa en de traagheidswet ... Ik zeg: bespaar me alle technische termen; ik ga het bij de NAM vragen. We hebben toen ook iemand van de NAM gehad, die zei: nee, dat heeft niks met de gaswinning te maken; misschien zakt je huis omdat de waterstand hier in de omgeving wel wat verlaagd wordt, want boeren hebben belang bij een lage waterstand op hun land. Ik zeg: dat is toch raar, want we hebben dat nooit gehad? Hij zegt: dan moet u maar wachten tot er een storm komt, dan gaat die schoorsteen wel door het dak en kunt u dat bij de verzekering terugvragen. Ik zeg: ja, maar het gaat mij om veiligheid; als onze zoon hier straks een zolderkamer heeft, moet het een veilige situatie zijn, dus wij knappen het zelf wel op, klaar.

Maar toen kwam in 1993 de NAM toch op de proppen met: de aardgaswinning kan wel lichte bevingen tot gevolg hebben. Zo hebben ze het geformuleerd. Toen dacht ik: ja, toen wij drie jaar geleden aan de bel trokken, was dat van generlei belang.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dan wil ik nog heel even terug naar drie jaar geleden. U heeft een schoorsteen waar allemaal scheuren in zitten, dus die moet vervangen worden. De verzekeraar zegt wat u net zei. De NAM zei: het komt doordat

die waterstand zo laag is. U kon dus op dat moment nergens heen met een schadeclaim?

De heer **De Muinck**:

Nee.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Hoe was dat bij andere omwonenden?

De heer **De Muinck**:

Dat was van eenzelfde laken een pak. Er waren boeren die zeiden "mijn schuur is altijd goed geweest en nu kunnen bepaalde deuren in één keer niet meer goed open", of "de achtergevel verzakt" of "de buitengevels gaan uit elkaar en dan gaat het gebint naar binnen zakken, waar kan ik heen met die schade?" Er waren zelfs boeren die bij het waterschap zaten, dus een vooraanstaande positie hadden. Ik heb ze wel geconfronteerd met de uitspraak "je moet ook bij het waterschap zijn, want de waterstand moet omhoog". Zij zeiden: dat is flauwekul, we hebben de waterstand al jaren op dit peil, dus dat is flauwekul. Ik zei: dan kan er maar één weg zijn, dan moet u toch naar de NAM toe.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Ik kan me voorstellen dat het best bizar is dat een verzekeraar toen al zei: het kan volgens mij maar één reden hebben. Had iedereen daar dezelfde last van? Ik bedoel van het eerst naar de verzekeraar gaan, die eigenlijk toen al zei tegen de boeren met de schuren of tegen u: er kan maar één reden zijn en dat is ...

De heer **De Muinck**:

Ja, dat is eigenlijk ten gevolge van de gaswinning met bodembeweging.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Toen, in 1993 -- u refereerde er net al even aan -- kwam de NAM voor het eerst naar buiten.

De heer **De Muinck**:

Ja.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dan geven ze voor het eerst een verklaring: er is toch een mogelijk verband

tussen gaswinning en zeer lichte aardbevingen. Wat vond u van deze verklaring?

De heer **De Muinck**:

Ik weet nog dat ik dacht: hèhè, eindelijk komen ze met water voor de dokter. Toen ik dat op mij had laten inwerken, speelde er nog iets. In 1993 stond Slochteren op stelten. Waarom? Henk Koop had een lumineus idee. Hij zei, ook vanuit zijn kennis van de pijpleidingen die hij altijd voor de NAM had gelegd en door alle grondwerkzaamheden ...

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

U moet heel even uitleggen wie Henk Koop is, denk ik. Ik denk dat hij in Slochteren naam en faam ...

De heer **De Muinck**:

Ja, Henk Koop is een grote bouwondernemer. Nu is hij ook met pensioen; hij is van mijn leeftijd. Hij is een boerenzoon uit Tjuchem, een streekdorp uit de gemeente Slochteren. Behalve boerenwerkzaamheden deed hij ook wel grondwerkzaamheden voor andere boeren.

Toen de gaswinning opkwam, heeft hij z'n bedrijf daarop uitgebouwd. Hij deed werkzaamheden voor de NAM. Heel veel mensen uit de omgeving van Slochteren hebben trouwens voor de NAM mogen werken, en tot volle tevredenheid. In 1993 had hij samen met wethouder Ypke Gietema van Groningen -- en nog een derde, maar dat was een kunstenaar -- een plan dat "de doorslag" heette. Wat hield dat plan in? Dat gebied tussen Groningen, Winschoten en Delfzijl, zo'n driehoek -- die noemen wij dan Midden-Groningen -- gaat door die gaswinning zo naar beneden; we kunnen dat heel snel omzetten in een mooi, groot meer. We steken gewoon de dijken bij het Eemskanaal door en het water loopt vanzelf dat gebied in. Dan hebben we een prachtig groot meer. We kopen de mensen -- want dat gebied was dun bewoond -- en de boeren die daar werken uit, en aan de randen van dat grote meer gaan we prachtige, mooie woningen bouwen. Want de trend was dat de oud-Groningers die in het Westen waren gaan werken, toch weer dichterbij hun kinderen en kleinkinderen toe wilden gaan. Daar zouden nou mooie woningen aan de rand van dat grote Woldsmeer -- zo heette het in dat plan -- voor kunnen komen. Toen ik dat las in de zomer van '93 -- wij waren op vakantie op Terschelling; ik weet dat nog -- dacht ik: ja, hallo, ik ken al die mensen die daar wonen, dat moet opstand opleveren. Maar goed. Toen had ik het plan. Ik dacht eerst: de gemeente gaat hier wel een opening geven om dit te bespreken. Maar de

gemeente gaf niet thuis. Toen dacht ik: nou ga ik zelf een forum organiseren.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):
Dus in '93 ...

De heer **De Muinck**:

Ja, in november '93 heb ik een forum georganiseerd over de gaswinning en de gevolgen daarvan.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):
Ook naar aanleiding van die verklaring van de NAM.

De heer **De Muinck**:

Ja, ook naar aanleiding van het plan dat voorlag van Henk Koop.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

En dus uw buurtgenoot die een groot meer van het hele gebied wil maken en zo de toekomst voor Groningen wil herbezien.

De heer **De Muinck**:

Dus ik dacht: dan nodig ik nu de huidige directeur van de NAM uit, want die zal er ongetwijfeld iets zinnigs over kunnen zeggen. En ik nodig onze burgemeester uit. Nou, beiden gaven niet thuis; dat kan ik u verzekeren. Er werd nog wel door de NAM tegen mij gezegd: "Het is wel leuk voor een leefbaarheidsproject. Als jij dat wil doen, kun je bij onze afdeling bij Hoogezand een subsidie aanvragen. Zo'n forumavond geld gaat kosten, dus daar kun je een subsidie voor krijgen."

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Waarom wilden ze zelf niet praten over de toekomst van Groningen, denkt u? Waarom was dat, denkt u, dat ze dat zelf niet wisten? U kon wel subsidie aanvragen voor de avond bij de NAM, maar ze wilden niet mee spreken.

De heer **De Muinck**:

Toen dacht ik wel: dat doe ik wel, want ik denk dat er allemaal charmeoffensieven zijn. Ik zag om me heen dat dorpen ook wel voor bepaalde projecten van de NAM geld kregen, voor het aanleggen van mooie speeltuintjes en dat soort dingen. Het beeld kwam bij mij op -- laat ik het zo maar zeggen -- van de zendeling die naar Nieuw-Guinea ging met kraaltjes en spiegeltjes. Ik dacht: ik wil toch natrekken of mijn beeld klopt. Ik kreeg

500 gulden toegezegd, want ik zei: "Dit gaan we doen. Ik ga een grote zaal huren en ik ga gerenommeerde sprekers uitnodigen, daar zal ik wel voor zorgen. De directeur van de NAM wil niet, onze burgemeester wil niet. Dan ga ik dus Henk Koop vragen, want die weet er ook genoeg van." Toen was Herman Verbeek, parlementariër voor het Europees Parlement, de man uit Groningen die het had over duurzame en circulaire landbouw. Dat vond ik ook heel interessant. Ik dacht: die intensieve landbouw gaat zo verkeerd. Dat hoorde je ook van boeren in Slochteren. Ik denk: als ik die twee te pakken kan krijgen als spreker, wordt het ook interessant. Dat is gelukt. Ik had nog een grotere zaal moeten huren voor die avond, want het leefde heel goed.

De burgemeester zei in die tijd al: De Muinck, jij maakt onze gemeente zwart met die forumavond. Ik zeg: hoe bedoelt u? Hij zegt: "Wij zijn dikke vrienden met de NAM; weet u wel hoeveel geld er in de kas stroomt van de NAM aan WOZ-waarde van de zestien boorlocaties die wij in de gemeente hebben? Dat is 450.000 gulden per jaar ..." -- het was nog de guldentijd -- "... en daarom werk ik niet mee." Ik zeg: het gaat mij er niet om of u goed geld beurt van de NAM, het gaat mij erom dat wij als bewoners ook iets te zeggen krijgen over hoe wij in deze omgeving verder willen, want ik zie overal om mij heen mensen die met schadegevallen te maken hebben en daar moet iets aan gedaan worden.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

U zag toen dat de lokale overheid tegen u zei: we houden beter onze mond, want dan kan de gaswinning doorgaan zoals die gaat.

De heer **De Muinck**:

Ja.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

En daar mag je geen lelijke woorden over zeggen.

De heer **De Muinck**:

Het ging zelfs zo ver dat toen ik publiciteit kreeg via het Nieuwsblad van het Noorden over dat ik die forumavond ging organiseren, de burgemeester in een raadsvergadering tegen zijn raadsleden zei: daar moeten jullie niet heengaan, hoor. Toen dacht ik ook: dat zullen die raadsleden toch hopelijk wel zelf beslissen? Het gaat er niet om dat de gemeente in kwaad daglicht wordt gesteld, het gaat erom dat we een leefbare en gezonde omgeving

willen hebben. En dat was niet alleen onze burgemeester, hoor. Later heb ik ook wel burgemeesters in het Eemsmondgebied gehoord. Dat was al in 2002, toen er al veel meer zicht kwam op die aardbevingen. Die dachten nog: ach, een aardbeving van 2,0 stelt niks voor. We gaan er energiek tegenaan vanavond, hoor ik nog een burgemeester zeggen, terwijl op diezelfde avond in haar eigen dorp een beving was van over de 2,0 op de schaal van Richter. Later zei ze ook: wij hebben nooit zo direct goed ingeschat wat er eigenlijk heeft plaatsgevonden.

Mevrouw **Kat** (D66):

Ik wil met u van '93 naar 2012, naar de aardbeving in Huizinge op 16 augustus. Deze beving wordt eigenlijk gezien als een omslagpunt voor de gaswinning in Groningen. Kunt u uitleggen waarom dat zo wordt gezien?

De heer **De Muinck**:

U heeft in mijn voorgaande verklaringen wel gehoord dat het eigenlijk nog niet serieus werd genomen, ook door de lokale politici en door de provinciale politici niet. Dus als ik de overheid noem, pak ik de hele overheid, van gemeente tot rijksoverheid. Eigenlijk was ik wel blij. Niet voor de mensen die het trof hoor, in Huizinge en omgeving, want wij hebben het zelf in Slochteren op 20 kilometer afstand van Huizinge ook nog wel gevoeld, die zware klap. Ik weet dat er heel veel mensen die toen al daarvoor aan de bel hebben getrokken, eigenlijk dachten: het is intens verdrietig dat dit gebeurt, maar het moet maar eens een keer gebeuren, want dit schudt de zaak wakker. Zo dacht ik er zelf ook over. Dat is ook gebeurd. Je zag het opeens op alle niveaus: dit is niet best, wat er nu gebeurt. De NAM hoorde ik zeggen: dit is een incident. Ze wisten eigenlijk helemaal niet wat ze overkwam. Twee jaar later hoorde ik meneer Schotman, de toenmalige directeur van de NAM, nog zeggen: wij snappen nog niet hoe dit ons heeft kunnen overkomen. Dan denk ik bij mezelf: als jij vanaf 1963 al verschillende waarschuwingen hebt gekregen en je nog durft te zeggen in 2014 "het overviel ons", hoe kan het dan dat zo'n groot bedrijf met zo veel geologen, met zo veel deskundigen, met zo veel technici ... Het zijn techneuten die weten hoe ze gas moeten winnen, maar ze weten eigenlijk helemaal niet wat er zich in die ondergronden precies afspeelt. Tot op de dag van vandaag denk ik dat ze nog niet goed weten wat er nou echt gaande is. Want die onderzoeken worden nu pas door TNO opgevraagd. Ik begrijp niet, gewoon als leek, waarom dit niet veel eerder is gebeurd.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zei net: we hebben de beving gevoeld. Had u zelf ook schade?

De heer **De Muinck**:

Ja. Dat heet dan "cosmetische schade". Dat betekent dat je door de gevels zo'n scheurtje onder ramen ziet wegdraaien. Nou ja, goed, zolang de muren maar niet uitbollen, zijn de mensen in Groningen allang blij, "laat maar". Want de doorsnee Groninger en de doorsnee Drent, zoals ik die heb leren kennen, staan niet direct op hun achterste benen, die laten zich niet direct de zaak zo hard maken. Wat je wel hoorde, was: was dit maar gebeurd in hartje Den Haag of Amsterdam, dan hadden we direct alles ruimhartig vergoed gekregen. Het klinkt hard, maar ik dacht: daar zit veel waarheid in. "Het is maar Groningen." Maar het verbaast mij nog steeds dat in de jaren na de zware klap bij Huizinge geen diepgravend onderzoek gedaan werd naar: wat is nu precies veilige en verstandige gaswinning?

Mevrouw **Kat** (D66):

Daar komen we zo ook uitgebreid op terug, hoor. Maar wist u waar de gedupeerden eigenlijk terechtkonden met hun schade en hoe ging dat?

De heer **De Muinck**:

Er werd heel snel een Centrum Veilig Wonen opgericht. Er komt een instituut namens de NAM waar je als gedupeerde je schade moet melden. Dat werd opgestart in Appingedam. Op een gegeven ogenblik zag ik toen ik daar langsreed een geweldig mooi kantoor met wel 300 mensen die daar werkten. De parkeerplaatsen werden maar uitgebreid en uitgebreid. Ik dacht: je kunt de parkeerplaatsen hier wel uitbreiden voor al die mensen die straks op bezoek moeten bij mensen die schade hebben, maar ga nou echt wat doen, ga nou in de uitvoering aan de gang, ga versterken waar nodig is en ga schade herstellen waar dat nodig is. Maar dat ging maar zo traag van start. Dat Centrum Veilig Wonen is alweer opgeheven.

Wat mij nog het meest verbaast, is dat het niet los is gemaakt van de NAM. De NAM had nog alle touwtjes in handen. Die wist nog precies welke mensen er aan het hoofd stonden van dat Centrum Veilig Wonen. Tot mijn verbazing kon dat Centrum Veilig Wonen als instituut zelfs winst maken. Ik dacht: winst maken? Dit is toch al te gek voor woorden? Je moet gewoon zorgen dat de schade wordt vergoed. Maar het probleem voor heel veel mensen was de bewijsvoering: bewijst u maar dat dit komt door de aardgaswinning, bewijst u maar dat dit met gasbevingen te maken heeft. Toen zijn er mensen boos

geworden. Die zeggen: wij kennen ons huis heel goed en wij weten dondersgoed hoe het erbij stond voor de klap bij Huizinge; wij hoeven onszelf niet wijs te maken dat dit niet met die gasbeving in Huizinge te maken heeft gehad.

Mevrouw **Kat** (D66):

Wat betreft die schade: waar konden mensen dan terecht met gevoelens rondom veiligheid en als ze hulp nodig hadden op dat gebied?

De heer **De Muinck**:

Ik ben opgevoed en grootgebracht in mijn opleiding aan de ALO met: plaatje, praatje en heel veel daadje. Dat betekent: met het plaatje moet je een goed voorbeeld geven voor je leerlingen, je moet een kort praatje houden met een toelichting -- zijn er nog vragen? -- en dan aan het werk. Stel dat ik dat dan toepas op dat schadeherstel en de vraag waar je met je veiligheidsgevoel naar toe kon. Er werd na 2012/2013 heel veel gesproken. Ik hoor minister Kamp nog zeggen: de veiligheid van de Groningers staat bij mij voorop. Dan denk ik: dat is het plaatje, dat is zijn praatje, en nu het daadje. Wat was de daad? In 2013 is er ontzettend veel gas gewonnen uit het aardbevingsgebied: 54 miljard kuub gas. Het jaar daarvoor was het nog 47 miljard kuub gas, om en nabij. Dan denk ik: als jij als eindverantwoordelijke zegt "veiligheid staat voorop" en je laat dit voorbeeld zien in 2013, dan kan ik het niet meer volgen.

Mevrouw **Kat** (D66):

Voordat u daarnaartoe gaat, het volgende. Het Staatstoezicht op de Mijnen is de nationale toezichthouder op de mijnbouw en dus ook op de gaswinning. Na de beving in Huizinge doet het onderzoek naar de toename van het aantal zwaardere aardbevingen in Groningen. De conclusie van het onderzoek is onder meer dat rekening gehouden moet worden met een groter aantal aardbevingen die ook zwaarder zijn dan eerder werd verwacht. In januari 2013 komt het Staatstoezicht op de Mijnen daarom met het advies dat voor de veiligheid in Groningen de gaswinning zo snel en zo veel als mogelijk en realistisch is moet worden teruggebracht.

De heer **De Muinck**:

Ja. Ik vond dat een heel goed advies. Ik dacht: Jan de Jong heeft het tenminste begrepen. Dan verbaast het mij dat de minister zo'n dringend advies van Staatstoezicht op de Mijnen, de toezichthouder op de gaswinning in die tijd, naast zich neerlegt en zegt: nee, ik heb betere adviezen. Dan zeg

ik als leek: van wie heeft u dan die adviezen dat het wel rustig doorgewonnen kan worden? Ik had wel een vermoeden, maar je kunt dat niet bewijzen. Maar ik dacht: die olies ... Meent van der Sluis zei het al: "Daar kom je niet doorheen, Herman. Het is een verstandshuwelijk. Door een verstandshuwelijk kom je niet heen. Het is een verstandshuwelijk tussen Economische Zaken en de gaswinners. Die zitten bij elkaar op schoot."

Toen dacht ik: daar heeft Jan de Jong ook mee te maken. Toen ging ik eens wat googelen en las ik dat Jan de Jong eigenlijk uit die wereld van Shell komt. Hij wordt op een gegeven ogenblik de grootste baas van Staatstoezicht op de Mijnen. Dan moet hij met een heel andere pet op daarnaar kijken. Hij doet dat toch wel met zijn deskundigheid. Als zo'n man al zegt "er moet nu een drastische vermindering van de gasproductie plaatsvinden", daar niet naar wordt geluisterd, er integendeel nog veel meer wordt gewonnen in dat jaar, en er in dat jaar -- dat kunt u ook zien in de tabellen van de KNMI -- 127 gasbevingen in het Groninger gasveld plaatsvinden, het grootste aantal in die jaren, dan snap ik niet dat er dan nog geen alarmbellen zijn afgegaan bij de verantwoordelijken.

Mevrouw **Kat** (D66):

Het advies was gericht aan de minister van Economische Zaken. Wat had u verwacht dat er met dat advies zou gebeuren?

De heer **De Muinck**:

Direct opvolgen, onmiddellijk, en in afwachting daarvan verder onderzoek doen. Maar wat is er gedaan? Meer gas winnen en tegelijkertijd zeggen: maar ik ga ook dertien onderzoeken uitzetten, onder andere naar veiligheid. Nou, dat heeft de minister geweten in 2015. Dat rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid loog er niet om.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Wat deed dat toen al met het gevoel van veiligheid in Groningen, toen dat advies ...

De heer **De Muinck**:

Ik had helemaal geen gevoel van triomf. Ik had meer het gevoel van verdriet om de gang van zaken, want dit had voorkomen kunnen worden. Echt, dit had voorkomen kunnen worden. Maar dan moet je wel willen luisteren naar andere geluiden dan jij gewend bent te horen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

U zei eerder zelf al: de jongens werden ouder en gingen naar de zolder, en toen ging die schoorsteen scheuren; dan is dat gevoel van veiligheid weg.

De heer **De Muinck**:

Die schoorsteen hebben we afgebroken en we hebben er een lichtgewicht schoorsteen op gezet.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Na die beving in Huizinge komen er veel meer schadegevallen. U zei net ook al: dat zag je ook in de omgeving. Wat deed dat nou met het gevoel van veiligheid? En konden mensen met dat gevoel van onveiligheid ergens heen, dus los van de schadeclaims?

De heer **De Muinck**:

Een mens wil in een veilig huis wonen. Dat is de basis. Ik moet altijd nog wel lachen om een Kamerlid dat heeft gezegd: in gelul kun je niet wonen. In een onveilig huis kun je ook niet wonen. Dat bedoelde hij in feite, hè? Het was ook nog een bakkerszoon; dat vond ik ook wel leuk. Ik denk: die man praat niet met meel in de mond; die zegt precies waar het op staat. Zo moeten we dat ook met elkaar doen. Ik had verwacht dat de NAM, en zeker de minister van Economische Zaken, had gezegd: "Beste mensen in Groningen, we hebben een probleem. We hebben gezamenlijk een groot probleem. Daar draai ik niet omheen. Hoe gaan we dat netjes met elkaar oplossen? Ik schakel de mensen uit de provincie Groningen zelf erbij in."

Kijk nu naar het dorp Krewerd. Dat is een dorpsgemeenschap, een prachtig, mooi, oud Gronings dorp. Daar heeft de bevolking al in 2016 gezegd: "Wij slaan de handen ineen. Wij wachten niet langer en wij gaan zelf aan de slag. We maken een plan. Hoe gaan we ons dorp versterken met alle mooie, oude huisjes en erkertjes?" Daar hebben ze zich met enthousiasme en verve voor ingezet. "Het hoeft niet veel te kosten; we gaan beginnen." Dat plan is getorpedeerd. Ze hebben geen poot aan de grond gekregen. Dan denk ik: hoe bestaat het dat je de burgers waar het uiteindelijk om gaat -- de politiek gaat toch over burgers? -- er niet bij betreft en geen gehoor aan hen geeft en niet zegt: geweldig dat jullie met dit idee komen, daar krijg je geld voor en daar gaan we achter staan; jullie gaan zelf met aannemers daarmee aan de slag? Dat had moeten gebeuren.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dan wil ik nog even met u naar een andere onderdeel van het probleem. Dat betreft niet alleen de schade en de versterking die op gang moet komen, maar ook de waardevermindering van woningen. U zet zelf ook in 2013 uw woning in Slochteren te koop. Hoe verliep de verkoop van die woning?

De heer **De Muinck**:

Ik ging in 2012 met pensioen. Ik had 40 dienstjaren erop zitten. Ik was 63 jaar oud. Ik zeg tegen mij vrouw: we gaan ons niet laten gijzelen door de gasbevingen, de gasellende. Wij woonden ook met plezier in Slochteren. Wij zijn niet om die bevingen weggegaan uit Slochteren. Maar als je een nieuwe levensfase ingaat, ga je gewoon eens even tellen: wat wil ik eigenlijk nog wel graag doen? Wij hadden twee kinderen in Zuidlaren wonen met hun gezin. De tweede oudsten woonden in Zwolle, maar die in Zuidlaren hebben nog de jongste kleinkinderen, dus bijspringen als oppasopa en -oma is heel normaal. Wij zeiden: we gaan verhuizen naar Zuidlaren. Onze vrienden in Slochteren zeiden: jullie zijn gek dat je gaat, want oude bomen moet je niet verplaatsen. Wij zeiden: we nemen onszelf mee en we gaan ook niet de wereld uit.

Toen zetten we ons huis te koop in 2013. Ik zei: we gaan gewoon even twee makelaars vragen wat de taxatiewaarde van de woning is. De makelaar uit Siddeburen die wij goed kenden zei direct: dat is dat bedrag, Herman. O. Ik zeg: wij vragen ook nog een andere makelaar uit Hoogezand. Die had een kantoor in Groningen en Hoogezand. Die zei: dat is de taxatiewaarde. Ik zeg: dat is 20.000 lager dan wat de makelaar hier zei. "Ja," zegt hij, "de makelaars uit de omgeving denken allemaal nog dat de waarde is zoals die voor de beving van Huizinge was. Maar ik ben de enige makelaar -- je kunt het natrekken -- die hier in de gemeente Slochteren nog woningen heeft verkocht begin 2013. De makelaars uit de eigen omgeving hebben geen woning meer verkocht; die hele woningmarkt zit op slot." Hij verklaart dat ook. Hij zegt: "Het is besmet gebied geworden. Je trekt geen mensen meer aan van buiten de omgeving om daar nog te gaan wonen."

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Wat zei u nou net? Hoeveel minder werd een woning waard in het aardbevingsgebied?

De heer **De Muinck**:

Wij hebben gemerkt dat het toen, in 2013, 10% was. Ik kon dat ook wel

natrekken. Wij hadden in 2009 een verbouwing gehad. Wij zijn nog van de oude stempel geweest van aflossen enzovoorts. Ik zeg: wat zullen we doen? Nou, nog een klein hypotheekje erop nemen. Maar dan vraagt de bank dus een taxatiewaarde van je woning. Nou, dat kon. Er kwam een erkend taxatiebedrijf, een makelaar uit de stad. Die heeft onze woning in 2009 getaxeerd op €395.000. Ik vroeg: zit je niet aan de hoge kant? Hij zegt: echt, u heeft een keurige woning, prima, met zes slaapkamers, een hobbykelder eronder en veel grond, dus dit is de taxatiewaarde. Dus dat was voor ons de taxatie voor de bank voor de kleine hypotheek die we erbij namen.

Onze taxatie in 2013 is ruim een ton lager. Dat heeft natuurlijk te maken met de economische crisis die na 2009 plaatsvond. Ik was lid van de Vereniging Eigen Huis. Ik ging Vereniging Eigen Huis vragen: wat moet ik aftrekken van de taxatiewaarde van 2009 voor die van 2013? Daar hebben zij tabellen voor. Hij zegt: voor uw postcodegebied moet u dan 20% van die taxatiewaarde van 2009 aftrekken. Dat hebben we gedaan. Ik denk: die makelaars hebben wel gelijk: de waarde van die woning zit ongeveer rond de drie ton nu, maar door die aardbevingen moet je 10% daarvan aftrekken. Die makelaar zei ook: meneer De Muinck, mevrouw De Muinck ... Mijn vrouw dacht ook: verdraaid, hebben we hier toch wel extra schade door? Ik zei: Rika, wij laten ons niet gijzelen, hebben we gezegd; wij gaan verhuizen, aan het eind van het jaar gaan we verhuizen, hoe dan ook.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Ja, u wilde richting die kleinkinderen.

De heer **De Muinck**:

We verkopen onze woning. Dus ik zet 'm bij die makelaar die zei: dit is de bodemprijs. Hij wordt voor 265.000 te koop gezet, de bodemprijs. Daar is de woning ook wel voor weggegaan, maar wij hadden voor die woning exact twee gegadigden en we hadden geluk dat één stel zelf een woning in Winschoten had verkocht en per se terug naar Slochteren wilde. Waarom? Ze hadden daar ouders wonen. Die pasten op hun kinderen. Toen zij nog in Winschoten woonden, moesten die ouders altijd naar Winschoten toe. Ze zeiden: wij hebben hier al heel veel huizen bekeken en wij willen toch jullie woning, want aan heel veel huizen markeert wat, maar jullie woning is nog vrij goed intact.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):
Gelukkig kon u nog verkopen.

De heer **De Muinck**:

Ja, en wij konden het ook wel dragen. Ik bedoel, als je je huis hebt afgelost ... Maar toen ging er bij mij een lampje branden: hoeveel mensen zullen er wel niet in dit gebied met hun woningen ver onder water zitten? Die moeten misschien verhuizen, jonge mensen, voor hun werk. Daar had ik het mee te doen. Ik zeg: "Moet je nagaan, Rika ..." -- dat is mijn vrouw -- "... dat die mensen eigenlijk vastzitten; die kunnen nergens meer heen."

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):
Kregen u en die mensen compensatie?

De heer **De Muinck**:

Ik heb bij de NAM aangeklopt en gezegd: hier moet een compensatie voor komen, voor deze waardevermindering; al is het niet voor ons, dan doe ik het voor anderen, want dit kan niet. De NAM heeft hier natuurlijk ook wel over nagedacht. Toen is er een deskundige uit Nederland aangetrokken door de NAM, professor Hordijk uit Tilburg. Die heeft een commissie gevormd. Dat was in 2014. Toen was de dialoogtafel net opgestart. Hij zou voor de NAM dit gaan onderzoeken. Ons voorbeeld uit Slochteren werd naar voren gehaald en een woning uit Loppersum, ook een zwaar getroffen gebied. Beide eigenaren zijn door de commissie-Hordijk gehoord in Groningen.

Toen zei ik tegen Hordijk, na dat gesprek: ik verwacht wel dat ik een rapport krijg, want ik werk hieraan mee, net als degene uit Loppersum. "Jazeker," zegt Hordijk, "wij zijn hartstikke blij dat jullie hieraan meedoen en jullie krijgen als het eindrapport opgemaakt is dat ter inzage". Toen was het eind 2014. Ik zeg tegen Rika: wij hebben nog geen rapport van Hordijk gehad; ik ga er eens even achteraan bellen. Hij had ook onze woning nog bekeken, in het weekend dat hij in Groningen was. Hij is erlangs gereden. Ik zeg: wij wonen er niet meer, want we hebben het verkocht, maar u kunt daar rustig aanbellen, want die mensen willen u wel te woord staan. Ik heb 'm gebeld en ik zei: we hebben dat rapport nog niet gekregen, dat was toegezegd, en u heeft het al wel in de dialoogtafel opgebracht. Dat had ik namelijk gehoord. Hij zegt: u moet even met de NAM praten, want de NAM is mijn opdrachtgever, dan krijg je het rapport wel. Dus ik heb de NAM gebeld en gezegd: ik krijg dit van professor Hordijk te horen en ik wil graag dat rapport. "Nee," zegt de NAM, "dat krijgt u niet". Ik vraag: waarom niet, ik

heb daaraan meegewerkt? "Nee, dan moet u bij de dialoogtafel zijn." Dus ik heb de heer Kamminga en Wallage netjes geschreven: dit is het geval en u heeft dat rapport. "Ja, maar wij mogen daar niet over publiceren." Ik zeg: "Maar een dialoogtafel moet toch een open tafel zijn? Wij hebben daaraan meegewerkt. Ik wil graag dat rapport." "Ja, maar ..." Nou, het einde van het liedje is: de dialoogtafel werd in 2015 opgeheven, want ze zagen het niet meer zitten, de beide heren ook niet meer. Die zeiden: dan moeten de gedupeerden zich maar melden bij de rechter. Dat was letterlijk wat Jacques Wallage zei. En ik heb dat rapport nooit gezien. Maar toen had ik al wel door: dit rapport bevat dus al wel aanbevelingen van professor Hordijk die niet in het straatje van de NAM passen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Want u mocht een rapport met uw eigen gegevens -- u was een voorbeeldcasus -- niet zien.

De heer **De Muinck**:

Ja, ik wist ook wel wat daar gaande was.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dan was er ook nog de Stichting Waardevermindering door Aardbevingen Groningen, afgekort de WAG. Die zette zich ook in voor compensatie van waardevermindering door de NAM.

De heer **De Muinck**:

Ja, ik vind dat een heel, heel goede club.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Wat deed die goede club?

De heer **De Muinck**:

Het is een stichting eigenlijk, hè? Lolke Weegenaar is daar de oud-voorzitter van. Dat waren ook mensen die gedupeerd waren. Die zeiden: "We moeten ons maar gaan verenigen, want alleen, als individuele burger, maak je geen vuist tegen de juristen van Shell. Dus we gaan ons verenigen. We gaan een stichting oprichten. We leggen als gedupeerden allemaal €100 in." Nou, toen waren er binnen de kortste tijd al 4.000 leden, mensen die in hetzelfde schuitje zaten. Dan had je dus een startkapitaal van €40.000. Daar konden wij als stichting een goede advocaat voor inhuren. Toen werd de strijd met de NAM aangegaan via de stichting WAG. Dat is voor de rechtbank geweest

in Assen. De rechtbankuitspraak was: NAM, u zult daaraan moeten geloven. Stichting WAG werd in het gelijk gesteld: er was wel degelijk waardevermindering. Dan gaat de NAM -- nou, dan gaan de advocaten van Shell, hoor -- automatisch in hoger beroep; alleen maar traineren, traineren, traineren. "Ontmoedigen" heet dat.

Gelukkig gingen nog meer mensen zich aanmelden. Die moesten toen een inleg van €150 betalen. Die hadden ook wel door waarom. Ik vind het ook heel terecht. De deken van de advocatuur ... Ik denk dat een Shelladvocaat heeft gezegd: dit kan niet, die advocaat wordt betaald door mensen die alleen niet kunnen procederen. Dus die hebben een bezwaar aangetekend. De deken van de advocatuur heeft toen ook nog gezegd: die provisiestelling ... Want het was zo: als jij tekende voor stichting WAG, dan legde jij €100 of €150 in. Zouden wij dan gelijk krijgen en daarvoor schadevergoeding krijgen, dan moest je nog 1,5% van het schadebedrag in de kas storten van WAG, want die advocaten die de WAG inhuurde kostten uiteraard ook geld. Ik vond dat een heel goed idee, want dan kun je nog een keer procederen als burger met een niet sterk gevulde portemonnee. Ik heb mij erover verbaasd dat dat niet mocht. De uitspraak was: eigenlijk kan het niet, die constructie. Gelukkig heeft stichting WAG volgehouden. Wat is uiteindelijk daarvan het resultaat geweest? Dat het IMG, het Instituut Mijnbouwschade Groningen, eigenlijk die waarderegeling, die compensatie van waardevermindering, helemaal heeft overgenomen. Stichting WAG is nou min of meer niet zozeer meer nodig. Het Instituut Mijnbouwschade heeft gewoon een regeling getroffen. Dat vind ik keurig gedaan. Daar heb ik alleen maar goede woorden voor.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Want u heeft daar zelf gebruik van gemaakt. In 2020 maakt u daar zelf gebruik van.

De heer **De Muinck**:

Ja.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Wat was dat dan voor compensatieregeling, waar u toen gebruik van kon maken?

De heer **De Muinck**:

Zij moeten ergens beginnen en zij hebben gezegd: we beginnen vanaf 2019,

dan bekijken we hoeveel aardbevingen er zijn geweest in die jaren en dan kijken we naar de postcodegebieden die eronder vallen. Dan ga je met percentages die waardeverminderingregeling toepassen. In 2013 hadden wij een hogere ... Maar wij konden daar dus gebruik van maken, ook al zaten wij al veel eerder in het traject. Toen vielen wij in het postcodegebied van Slochteren. Dan krijg je ongeveer 3% van de WOZ-waarde van 2019 gecompenseerd.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):
Wat vindt u van die 3%?

De heer **De Muinck**:

Het is niet de 10% die wij hadden, maar daar gaat het niet om. Ik vind het in ieder geval een duidelijk signaal: er is waardevermindering, hoe dan ook, en die mensen moeten daarvoor gecompenseerd worden. Dus ik ben daar wel blij mee. Er zijn postcodegebieden die 6,7% van de WOZ-waarde vergoed krijgen. Dat is in ieder geval een signaal: jullie worden gehoord, enzovoorts.

Maar u heeft misschien ook wel gehoord dat ik mensen heel veel gun, maar dat ik mensen die gedupeerd zijn vooral gun dat ze rechtvaardig worden vergoed. Dat hoeft niet -- wat aldoor gezegd wordt -- ruimhartig, met overcompenseren. Dan ben je juist weer doorgeslagen. Dat is op het ogenblik een beetje het idee. Neem die €10.000 waar 50.000 of 57.000 mensen in Groningen in postcodegebieden opeens mee geconfronteerd worden. Die zeggen: eigenlijk zijn we gek als we, ook al hebben we geen schade, daar geen gebruik van maken. Dan zeg ik: dit is een verkeerde besteding van ons belastinggeld, want uiteindelijk hoesten we het allemaal met elkaar op. Dus je moet reëel blijven in je schadevergoeding. Dat vraagt inderdaad controle. En je moet niet gaan overcompenseren. Daar hebben we niet om gevraagd. Ga dan maar de boeren helpen met de lekkende mestkelders. Want dat is een probleem dat nog maar aan het begin staat van verholpen worden. Ga daar maar echt serieus wat aan doen. Alleen, die grote schadegevallen worden zo veel mogelijk aan de kant geschoven.

Ik heb mij erover verbaasd dat er vorig jaar in één keer uit de hoed werd getoverd: woon je in een bepaald postcodegebied en heb je al schadevergoeding gehad en heb je ook nog €4.000 kunnen besteden aan energiebesparende maatregelen, dan heb je ook nog recht op €10.000, en als je dat in de badkamer gaat steken ... Ik vraag dus een offerte aan voor de badkamer voor €10.000, laat die zien, en krijg het. Maar ik heb al een mooie

badkamer, dus morgen staat er een prachtige caravan op de oprit. Fout signaal, echt een fout signaal. U zult misschien zeggen of denken: nou, mooi meegenomen. Klopt niet. Ik heb zo veel mensen gehoord die zeggen: het werd ons gewoon in de schoot geworpen, die €10.000. Niet doen.

In die serie kabinetten van Rutte heb ik twee hoofdpijndossiers heel goed voor ogen gehad. Dat zijn de toeslagenaffaire en de gasbevingaffaire. Ik zag hetzelfde gebeuren bij de toeslagenaffaire. Men ziet op een gegeven ogenblik door het bos de oplossing niet meer en zegt: oké, alle mensen van de toeslagenaffaire kunnen eerst €30.000 krijgen. Dan denk ik: hallo, er zijn mensen die helemaal nooit zo veel schade gehad hebben. Datzelfde hoor je nu: hallo, die mensen in het aardbevingsgebied hebben nooit zo veel schade gehad, van €10.000. Niet goed. U zit daar als parlement. U zult daar ook over moeten oordelen, over dit soort zaken.

Mevrouw **Kat** (D66):

Hield u bij uw verhuizing naar Zuidlaren in de provincie Drenthe rekening met schade door de aardbevingen?

De heer **De Muinck**:

Wij wisten wel dat er wat cosmetische schade was aan onze woning in Slochteren, maar er is een bouwkundige van de kopers geweest en die vond dat ook niet noemenswaardig, dus dat huis is verkocht. Toen gingen wij in Zuidlaren wonen. Toen zei iedereen wel: hèhè, jullie zijn wel verlost van de bevingen. Mensen die ons een goed hart toedroegen zeiden: jullie gaan naar een veilig gebied. Ik zeg: rond Zuidlaren, bij Annen, is wel een grote ... Ze noemen het een klein gasveld, maar het is het grootste van de kleine gasvelden in Nederland. Dat ligt op 4 kilometer van onze woning vandaan, dus ik zei: het is nog maar de vraag of dat allemaal goed gaat. Maar goed, wij zijn in 2014 gaan verhuizen. In 2016, rond kerst, was er een enorme knal in onze woonomgeving. Wij dachten: dat is nog een bommetje van oud en nieuw. Maar dat bleek dus de energieontlading te zijn van een vrij zware beving uit de gasput bij Annerveen. De buurvrouw kwam ook naar buiten en zei: "Hoorde je dat? Ik zat boven en de glaasjes trilden." Ik zeg: dan moeten we toch maar even onze woning inspecteren, want dat is een beving geweest.

Dus wij hebben onze gevel van onze woning bekeken. Toen wij die woning kochten hebben we direct alles goed gecontroleerd, de zogenaamde nulmeting. Verdraaid, ja, wij hadden scheuren ontdekt in de buitengevel die

we er anders niet in hadden. We hebben de binnenmuren nog wat bekeken. Ik zeg: we hebben wel schade door deze beving van de Annerveense put; we gaan de zaak melden bij Centrum Veilig Wonen. Dat was nog actief. Dus met onze ervaringen uit Slochteren hebben we de buurt geactiveerd: jullie moeten dat melden. Er was een buurman verderop die mij erbij riep. Van boven bij de schoorsteen tot onderin de kelder was het volledig gescheurd. Dat kwam 'm helemaal niet goed uit, want hij wilde eigenlijk verhuizen naar Gasselte. Hij zegt: wat moet ik hiermee aan? Ik zeg: jongen, ook melden bij Centrum Veilig Wonen, maar wij moeten de buurt veel verder waarschuwen. Want dit was nog nooit voorgekomen eigenlijk.

Ik heb toen op eigen houtje verschillende mensen geactiveerd om die schade te melden. Toen heb ik pas gemerkt hoe de Groningers in feite al jaren aan het lijntje zijn gehouden. Want wij kregen uiteindelijk via de NAM een inspectiebureau Witteveen+Bos uit Deventer. Die kwamen al die schade -- er waren uiteindelijk 358 schademeldingen uit Zuidlaren en Annen -- inspecteren. Je moet je voorstellen: er komt eerst een projectleider. Die komt zich voorstellen en zegt: dan en dan komen we en dan moet u de hele dag beschikbaar zijn, want het huis wordt helemaal bekeken. Prima. Er kwam bij ons een projectleider met een bouwdeskundige en tot mijn verbazing was die projectleider een oud-leerling van mij. "O, De Muinck!" Ik zeg: heb je goed les van mij gehad? "Ja." Ik zeg: dan verwacht ik van jou dat jij ons huis heel goed inspecteert. Nou, alle beloftes. Die bouwkundige is aan de gang gegaan.

's Middags zei ik: wil u ook mee-eten? "Nee, ik heb zelf brood." Ik zei: je mag gerust mee-eten. Hij vond dat wel leuk. Het kwam allemaal uit Deventer. Hij zegt: ik ga verder. Ik liep met hem mee naar buiten. Ik denk: ik moet me niet te veel bemoeien. Maar hij zegt: o, dit is duidelijk aardbevingsschade. Ik zeg: zet u dat even in het rapport? "Nee," zegt hij, "dat mag ik niet doen; ik moet alles op foto vastleggen en dan gaat het bij ons op het bureau in de computer en dan zitten er mensen achter het beeldscherm en die gaan verder bekijken wat A-schade, B-schade of C-schade is." A-schade is zeker aardbevingsgerelateerd. B-schade is een twijfelgeval. C-schade is: het heeft totaal niks met de aardbevingen te maken; de aardbeving op zich kan wel gemerkt zijn, maar het heeft totaal niets met de gaswinning te maken. Ik zeg: dan kunt u het rapport van mij wel maken met allemaal A's. "Nou, ja ..." zegt-ie. Zo zijn we uit elkaar gegaan.

We krijgen drie maanden later keurig een rapport. Nou, er was heel weinig wat er nog aardbevingsgerelateerd was. Ik luisterde bij anderen, want ik dacht: nou wil ik weten wat er in die andere rapporten staat. Mensen zeiden: we hebben allemaal C-schade. Ik zeg: dat dacht ik al wel. Ik zeg: zo hangt de vlag er dus nu bij, maar nu is het oorlog; nu ga ik aan de slag. Dus ik heb de directeur van dat bureau aangeschreven en gezegd: "Ik wil graag een gesprek met u, want dit klopt van geen kant. Ik heb jarenlange ervaring in Slochteren. Hier moet open over gesproken worden."

Toen zou de technisch directeur komen met de zaakbegeleider, mijn oud-leerling. Prima. Ik had intussen een oud-NAM-medewerker, Gerrit Wigger, gevraagd om mij te assisteren. Want ik dacht: als zij met z'n tweeën komen, dan heb ik er ook twee zitten. Ze stonden voor de deur voor die afspraak. Ik zeg: ik heb om bijstand gevraagd. Die technisch directeur vraagt: wie is dat? Ik zeg: dat is meneer Gerrit Wigger, oud-NAM-medewerker; die heeft altijd bij Annerveen, die gasput, gezeten, dus die weet er alles van. "O," zei ze -- het was een zij -- "dan ga ik direct rechtsomkeert." Ik zeg: dat mag, maar de koffie en thee staan klaar en dan gaat u onverrichter zake terug. Die zaakbegeleider, die oud-leerling vond het ook maar ... Die zei: nee, we gaan toch.

Nou, we zaten aan tafel. Gerrit heeft zich voorgesteld. Hij zei: "Ik ga alleen luisteren. Meneer De Muinck doet het verhaal en ik luister en u kunt dan de tegenwerpingen doen. We hebben het rapport op tafel en daar gaan we over praten." Toen zei die zaakbegeleider: het bureau wil graag dat dit gesprek opgenomen wordt en we maken foto's, want dit wordt als een pilotproject gezien. Ik zeg: prima. Gerrit had er ook geen probleem mee. Er zijn foto's en een bandopname gemaakt en wij zouden daar ook een verslag van krijgen. Toen begon zij over parameters in de grond en versnellingsmeters die door de lucht heen vlogen. Gerrit zei: er zijn helemaal geen versnellingsmeters hier in deze omgeving, dus dat gaat van de baan; met dat bewijs kunt u niet komen.

Uiteindelijk merkte ik wel dat die mevrouw het gesprek niet meer prettig vond, want ze werd eigenlijk door iemand vanuit een oud-NAM-ervaring tegengesproken, met kennis van zaken. Dus ik was ook wel benieuwd naar dat verslag dat hiervan kwam. Het verslag is verdwenen op de een of andere manier. De bandopnames waren opeens verdwenen. Toen dacht ik: hier is dus zo, zó gemanipuleerd. Het kwam nu niet van pas, dus weg met het bewijsmateriaal. Dat is mijn ervaring met dat bureau Witteveen+Bos. Dat

heb ik hun ook geschreven. Ik zei: "We moeten heel eerlijk zijn; u staat gewoon aan de kant van de NAM. Dat is uw opdrachtgever. U verdient er goed aan." Want ik heb inmiddels opgemerkt dat zo'n bureau voor elke rapportage die het opmaakt €4.000 krijgt. De NAM had veel beter kunnen zeggen tegen al die schadegevallen: u kunt €4.000 krijgen, want anders zijn we dat toch wel kwijt aan dat bureau. Er is zo veel verdiend door allerlei onderzoeksbureaus, terwijl de gedupeerden met lege handen blijven zitten.

Mevrouw **Kat** (D66):

Wat kreeg u vergoed qua schade?

De heer **De Muinck**:

Wij kregen, omdat wij toch wel enige lichte ... Wij kregen €1.500 vergoed. Ik heb de gevels weer helemaal laten restaureren. We hebben alles opnieuw laten voegen. Dat kwam op ruim €4.000 uit. Ik kon gelukkig ook tegen die andere mensen zeggen: "Neem dat geld van de NAM maar aan dat ze jullie aanbieden, want ik denk dat over een aantal jaren de NAM niet eens meer bestaat. Dan is er geen cent meer te verhalen. Maar dat moet je zelf weten." Wij hebben het aangenomen, maar ik heb wel gezegd: als straks een andere onderzoeksmethode gebruikt gaat worden, gaan wij er weer gebruik van maken. Toen kwam IMG, het Instituut Mijnbouwschade. Toen hebben we alsnog onze schade aangemeld. Die heeft dus een uitgebreide rapportage laten maken, ook door een bouwkundig bureau. Toen kregen wij uiteindelijk het complete bedrag van €4.000 vergoed.

Mevrouw **Kat** (D66):

Ik wil graag het woord geven aan de heer Kwint.

De heer **Kwint** (SP):

Ja, dank u wel. Er zijn een paar dingen waar ik nog even kort op terug wil komen. U had het net over dat gesprek dat u had met Witteveen+Bos en de bandopname die verdwenen is en het gespreksverslag dat verdwenen is. Wat kreeg u te horen toen u daarom vroeg?

De heer **De Muinck**:

Ik kreeg te horen: we hebben u nog geprobeerd te bellen, maar we hadden uw nummer niet. Ik zeg: dat is flauwekul, want ik heb mijn visitekaartje aan mijn oud-leerling, de projectbegeleider, gegeven en daar staan alle gegevens op. Toen kreeg ik te horen: ja, maar wij waren op vakantie. Ik zeg: ik heb mijn mobiele telefoon mee op vakantie, dus u kunt mij op vakantie ook altijd

bellen. Toen hebben ze gezegd: einde gesprek. Ik had ook nog gevraagd om een eindgesprek met de verantwoordelijk einddirecteur. Maar ik was wel in die tijd al gewaarschuwd door een paar oud-collega's uit Emmen, ook gymnastiekers; gymnastiekers kennen elkaar overal meestal wel. Die hadden al twee jaar eerder een soortgelijke ervaring met dit bureau gehad. Toen werd ook niets aan aardbevingen gerelateerd van de schade die toen in Emmen door gedupeerden is geleden. Zij zeiden al: Herman, pas op, want zij staan volledig onder curatele van de NAM en jij krijgt dus niet waar voor je geld, let op.

De heer **Kwint** (SP):

Hebben zij u expliciet verteld dat die bandopnames en het verslag verdwenen waren?

De heer **De Muinck**:

Ja. Dat heb ik ook zwart op wit gekregen. Dat stond dan in de eindbrief. Toen zei ik ook: eigenlijk wil ik met dit bureau niks meer te maken hebben.

De heer **Kwint** (SP):

Hadden ze daar een verklaring voor?

De heer **De Muinck**:

Ja, "het is zoekgeraakt, meneer".

De heer **Kwint** (SP):

Even daarvoor had u het over de procedure die u onder andere samen met de WAG gevoerd heeft. U zei: toen wij tegenover de NAM in de rechtszaal stonden, hadden zij ineens de advocaten van Shell mee. Was dat gebruikelijk? Weet u dat? Had je altijd de advocaten van Shell tegenover je?

De heer **De Muinck**:

Ik heb nog wel van Jan Kamminga gehoord ... Met de directie van de NAM konden wij ook nog wel redelijk in gesprek, maar die werden weer overruled door de mensen van Shell. Hadden wij afspraken binnen de dialoogtafel en dachten wij "nou gaat het de goede kant op", dan was het even daarna, een week later: daar komen we op terug. Dan hadden wij te maken met wat Shell vond wat er moest gebeuren. Ik heb twee rechtszaken gevolgd van gedupeerden. Dat was die van Ina Mulder, een gymnastiekcollega uit Woldendorp. Dat huis was total loss. Die heeft tot het einde toe geprocedeerd tegen de NAM. En ik heb die van Hiltje Zwartberg gevolgd, de

familie Zwartberg uit Termunten. Ik heb die zaken gevolgd, want ik dacht: nu wil ik ook weten hoe dat werkt bij de rechter. Want ik vond het moedig dat die mensen die op eigen initiatief, met eigen advocaten, bij de rechter hebben aangedragen.

U moet zich voorstellen: de zitting is daar. Dan zitten daar drie advocaten van de Zuidas namens Shell. Dan zit er nog een advocaat namens de Staat. En dan zit er één gedupeerde met zijn of haar advocaat aan de andere kant. Ik zal een fragment geven van de zaak van mevrouw Mulder. Het huis is total loss, echt total loss. Dan durft een advocaat van de Zuidas nog tegen de rechter te zeggen: maar wie zegt mij dat er niet ook een achtergebleven granaat uit de Tweede Wereldoorlog in de kelder is afgegaan? Als je op dat niveau bij deze zware zaken zulke opmerkingen maakt als advocaat, dan breekt er bij mij iets. Dan denk je: wordt hier nog serieus over de inhoud gesproken? Maar je kunt haast niet tegen Shell op procederen, want die mensen hebben zo veel geld ter beschikking om de beste advocaten voor hen te laten opdraven. Daar kun jij als individuele Nederlander niet tegen procederen.

Ik heb zeer veel waardering voor de twee mensen die ik net heb genoemd. Bij meneer Zwartberg heb ik de zaak ook gevolgd. Als je dan de tegenargumentatie hoort tegen wat heel duidelijk door de mensen die gedupeerd zijn wordt ingebracht, dan ben ik blij dat ik geen rechtszaak heb aangespannen tegen Shell of de NAM; dat kan ik u wel zeggen. De NAM zit eigenlijk onder de paraplu van de grote Shell. Exxon is voor mij altijd een beetje vreemd in deze zaak. Van Exxon hoor ik niks in deze zaak. Maar eigenlijk zijn er maar twee aandeelhouders van de NAM: Shell en ExxonMobil.

De heer **Kwint** (SP):

Nog even en dan gaan we richting een afsluiting. Even voor onze administratie: u had dat gesprek met die directeur van Witteveen+Bos. Welke directeur was dat? Weet u dat?

De heer **De Muinck**:

Dat moet ik dan even nagaan.

De heer **Kwint** (SP):

U kunt het achterhalen.

De heer **De Muinck**:

Ja, ik heb het in het rapport nog wel.

De heer **Kwint** (SP):

Ja, natuurlijk.

De heer **De Muinck**:

Zeker in mijn uitgebreide archief heb ik die naam. Ik vond het heel kwalijk dat die man niet de moeite heeft genomen om te zeggen: hier is iets fout gegaan; ik kom bij jullie thuis en we gaan dit uitpraten en netjes afhandelen. Dat vond ik heel kwalijk.

De heer **Kwint** (SP):

Enige tijd geleden had u het over Meent van der Sluis en over dat het aan hem is gaan kleven, die jarenlange strijd en dat gebrek aan erkenning. U noemt dat nu ook in de context van de rechtszaken die u om u heen heeft gezien. Is het na al die decennia aan u gaan kleven?

De heer **De Muinck**:

Uiteraard neem je het mee als bagage. Het laat je niet los. Het doet iets met je gevoel van gerechtigheid. Dan laat zo iets jou niet los, ook al zijn wij daar - - vind ik zelf, en mijn vrouw zegt dat ook -- vrijwel zonder kleerscheuren vanaf gekomen. Maar ik heb om me heen mensen gezien die zo zijn afgeknapt. Er is nu ook een onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen dat zegt: er zijn gelukkig nog geen mensen door vallend puin aan hun einde gekomen, maar er zijn wel mensen door stress en zo vervroegd doodgegaan. Ik heb ook met mensen gesproken die zeggen: dit duurt zo lang, deze ellende, het is maar de vraag of ik dit nog meemaak.

Toen ik hiernaartoe afreisde werd mij door een vriend gevraagd: hoe voel jij je nu? Voel jij je trots? Ik zeg: nee. Mijn gevoelens zitten tussen hoopvol en verdrietig. Waarom hoopvol? Omdat ik een onderzoekscommissie in jullie zie die de zaak boven tafel wil hebben; hoe zijn de zaken gelopen? Dat is hoopvol. Maar ook verdrietig. Ik zeg: ik vind het verdrietig dat Meent van der Sluis niet heeft meegemaakt dat er nu een parlementaire enquête komt. Zijn vrouw maakt het nog wel mee. Ik zeg: ik weet door de gesprekken die ik met hem heb gehad, dat hij hieronder geleden heeft. Het heeft hem zo geraakt dat hij weg is gezet als fantast, "jij bent een praatjesmaker". Hij is een gerenommeerde collega die zo is weggezet. En bij Meiborg is het net zo: "Jij weet wel wat van grondmechanica, maar jij bent een fantast als je erover

praat dat dit verdergaat en dat er schuifspanningen op gaan treden in de bodem. Hoe durf je dat te zeggen, ingenieur Meiborg?" Nou, de man heeft gelijk gehad.

Als je die hele lijn bekijkt, vind ik het zo'n gemiste kans van de NAM met haar deskundigen. Ik weet zeker -- want ik heb veel vrienden onder oud-NAM-medewerkers -- dat zij niet dieper zijn ingegaan op onderzoeken aan de hand van signalen die toen al afgegeven zijn. Dat TNO nu pas echt serieus verder gaat bekijken wat de mogelijkheden zijn voor veilige en verantwoorde gaswinning, omdat de situatie daarom vraagt, geeft aan dat er een hele tijd iets verloren is gegaan. Die tijd had je moeten benutten. Universiteiten hebben genoeg wetenschappers, onafhankelijk van Shell en NAM, die onderzoeken hadden kunnen uitvoeren.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Als we dan kijken naar de actualiteit van vandaag, hoe hadden we er dan voorgestaan als we wel naar de heer Van der Sluis hadden geluisterd, denkt u?

De heer **De Muinck**:

Ik denk dat we dan te maken hadden gekregen met een verantwoorde gaswinning, want dat kan best verantwoord, maar minder dan sinds de jaren 2000. Toen is er een enorme piek geweest. De staatskas moest ook gevuld worden. Als je dus echt op één idee je focust en dat idee niet de veiligheid, maar zo veel mogelijk winnen is, zowel aan gas als aan geld, dan gaat er iets mis. En dat is misgegaan. Maar ik blijf ervan overtuigd: men had alle kansen gehad om andere deskundigen daarbij te betrekken, onafhankelijk van de NAM. Ik val misschien in herhaling, maar het was een soort verstandshuwelijk.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

U heeft veel ingezonden brieven geschreven naar Trouw, naar het Dagblad van het Noorden, maar ook naar de minister-president. U heeft ministers geschreven. Was dat dan wat u wilde bereiken door dat te doen?

De heer **De Muinck**:

Ik heb zelf twaalf jaar lang in de schoolleiding gezeten. Dan ging het als volgt. Ik zat daar als portefeuillehouder veiligheid, voor onderhoud en beheer van het schoolgebouw. Ik gaf daarnaast nog een halve week LO-les. Wij vergaderden elke maandagochtend. Als het op veiligheid aankwam, was het:

Herman, jij krijgt het woord. Maar als ik een hoofdprobleem aansneed over veiligheid, dan was mijn rector als primus inter pares naast mij gaan staan en had die gezegd: wij pakken dit gezamenlijk op. Dat had ik verwacht van Rutte, naast zijn ministers van Economische Zaken: "Beste Henk Kamp, beste Eric Wiebes, we hebben een hoofdprobleem. In de tien jaar dat ik nu premier mag zijn van dit land, hebben wij aan de gaswinning een hoofdprobleem. Ik pak het samen met jullie op, want dit is zo groot dat het netjes en snel, maar vooral netjes, moet worden opgelost." Dat is niet gebeurd.

Ik heb in de afgelopen tien jaar meerdere nette brieven aan premier Rutte geschreven, maar eerst aan de verantwoordelijke vakministers. Ik kreeg geen antwoord. Toen dacht ik: dan ga ik uiteindelijk toch maar premier Rutte zelf aanschrijven, want die is eindverantwoordelijk voor zijn kabinetten. Geen reactie. Toen heb ik uiteindelijk gezegd: beste Mark Rutte, wat moet ik nu nog doen om aandacht te krijgen voor het werkelijke probleem? Dan ga ik naar de Nationale ombudsman en ik schrijf een brief met een aantal afschriften van mijn open brieven aan premier Rutte. Ik zeg: wat moet ik nu nog doen, beste Ombudsman, om in ieder geval gehoor te krijgen, een correct antwoord, gewoon een net antwoord, nog niet eens een bedankbrief? Toen was het heel raar: twee dagen nadat mijn zaak in ontvangst was genomen, kreeg ik een brief namens premier Rutte, met "een reactie op uw brieven van ..." Niet op de inhoud, een nietszeggend antwoord. Dat antwoord was: u moet met uw brieven weer terug naar de minister van Economische Zaken. Ik heb geschreven: ja, beste man, maar die reageren niet; bij wie moet ik nu nog aankloppen? Dan denk ik: nou ben ik nog niet de allerdomste die brieven kan schrijven. Ik schrijf het netjes. Er wordt niet op gereageerd. Dan ben ik nu gewoon even door de bril van de belastingbetaler aan het kijken en dan zie ik daar een overheidsapparaat met allemaal communicatieadviseurs. Die kunnen nog niet eens fatsoenlijk een brief van een burger beantwoorden! Te gek voor woorden.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dan hebben we nog twee vragen voor u, eigenlijk over deze parlementaire enquêtecommissie. Ten eerste. U zei: ik heb nog wel hoop. Wat hoopt u dat deze parlementaire enquêtecommissie oplevert?

De heer **De Muinck**:
Gerechtigheid.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Zijn er dan ook nog specifieke onderwerpen of vragen waarvan u vindt dat de parlementaire enquêtecommissie die zou moeten beantwoorden?

De heer **De Muinck**:

De crux is voor mij ... Ik ben heel benieuwd naar het gesprek dat uw commissie heeft met Jan de Jong.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dan moet u even vertellen wie dat is.

De heer **De Muinck**:

Jan de Jong is dus de oud inspecteur-generaal van Staatstoezicht op de Mijnen. Die heeft heel duidelijk een voor mij laatste waarschuwend signaal afgegeven in 2012/2013: drastische vermindering van de gasproductie. Het tegengestelde is gebeurd. Die man moet zich wel ontzettend ... In mijn optiek is dat zo, hoor. Als het mij zou overkomen als veiligheidscoördinator op school, als ik een dwingend advies afgeef aan mijn schoolleiding van "dit gaan we doen als maatregel om het veilig te houden voor iedereen in de school", en het wordt in de wind geslagen, dan weet ik wel dat ik mijn portefeuille ter beschikking had gesteld. Jan de Jong is in 2014 met vervroegd pensioen gegaan. Ik kan niet anders concluderen dan: de man heeft de eer aan zichzelf gehouden.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer De Muinck. U heeft uitvoerig antwoord gegeven op al onze vragen, ook in begrijpelijk Nederlands. Daarmee is op dit moment het einde bereikt van het verhoor met u. Ik verzoek de griffier om u uit de zaal te begeleiden.

De heer **De Muinck**:

Goed. Ik wens u heel veel sterkte, want het is geen gemakkelijke opdracht die u heeft.

De **voorzitter**:

Dank u wel en tot ziens.

Sluiting 11.36 uur.